

Protokoll fört vid enskild föredragning

Beslutande
Minister
Annika Hambrudd

Föredragande
Enhetschef
Mikko Helminen

Justerat
Omedelbart

Nr 9
Tillstånd för arkeologisk undersökning av fast
fornlämning Ge 16.9 i Östergeta, Geta kommun
ÅLR 2021/2926
97 U3a

Ärende

FM Jan Fast har anhållit om tillstånd att utföra en arkeologisk undersökning av fast
fornlämning Ge 16.9 i Östergeta by, Geta kommun.

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att bevilja FM Jan Fast tillstånd för att utföra en
arkeologisk undersökning av fast fornlämning Ge 16.9 i Östergeta by, Geta kommun,
enligt bilaga 1.

Nr 10
Tillstånd för rubbande av del av fast fornlämning Sa
10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 i Saltvik och Sunds
kommun
ÅLR 2021/1418
98 U3a

Ärende

Ålands landskapsregerings vägnätsbyrå har den 1.2.2021 anhållit om tillstånd att rubba
delar av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 i Saltvik och Sunds
kommun.

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att bevilja tillstånd för rubbande med villkor om att en
arkeologisk undersökning genomförs i samband med förverkligande av arbetsföretaget,
enligt bilaga 2.

Hänvisning
Er begäran den 13.4.2021

FM Jan Fast
Granitvägen 7 A24
00710 Helsingfors

Kontaktperson
Antikvarie Daniel Anderberg

Ärende

Tillstånd för arkeologisk undersökning av fast fornlämning Ge 16.9 i Östergeta, Geta kommun

Ärende

FM Jan Fast har anhållit om tillstånd att utföra en arkeologisk undersökning av fast fornlämning Ge 16.9 i Östergeta by, Geta kommun.

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att bevilja FM Jan Fast tillstånd för att utföra en arkeologisk undersökning av fast fornlämning Ge 16.9 i Östergeta by, Geta kommun.

Tillståndet beviljas på följande villkor:

1. Den som beviljats tillstånd ska genomföra undersökningen i enlighet med ansökan, den fastslagna undersökningsplanen och villkoren som ställs i detta beslut. Väsentliga ändringar i undersökningsplanen måste godkännas av Ålands landskapsregering.
2. Undersökningens ansvariga ledare är Jan Fast (FM).
3. Tillståndet för den arkeologiska fältundersökningen gäller den yta och den omfattningen som framgår av undersökningsplanen (dat. 13.4.2021) samt av komplettering (dat. 31.5.2021).
4. Den som beviljats undersökningstillstånd ska utreda eventuella tillståndsförfaranden från andra myndigheter och ansvarar även för eventuella avtal med fastighetsägaren. Tidpunkt för arkeologiska undersökningar ska i god tid meddelas till fastighetsägaren.
5. Undersökningen ska planeras och utföras så att den inte orsakar fastighetsägaren eller någon annan sådan skada, som berättigar dessa parter till ersättning från Ålands landskapsregering. Ifall detta inte är möjligt, måste landskapsregeringen meddelas

om ett skriftligt avtal mellan den som beviljats undersökningstillstånd och den part som berörs. I ett sådant avtal måste det framgå att parten som lider eventuell skada inte skall söka ersättning från landskapsregeringen. Ifall ett sådant avtal inte har tecknats eller Ålands landskapsregering av annan orsak kan ses som ersättningskyldig, är landskapsregeringen berättigad att kräva kostnaderna som uppstår från den som beviljats undersökningstillstånd.

6. Samtliga fynd av forntida karaktär som påträffas i samband med undersökningen ska tillvaratas, katalogiseras och lämnas över till Ålands landskapsregering, Ålands museum.
7. Om det under undersökningen påträffas oväntade fynd eller avvikande arkeologiska anläggningar med särskilda skydds-, förvarings- eller konserveringsbehov ska den som beviljats undersökningstillstånd omedelbart kontakta Ålands landskapsregering, som beslutar om fortsatta åtgärder.
8. Efter fältarbetet ska den undersökta ytan fyllas igen och platsen som berörts av undersökningen återställas.
9. Den som beviljats undersökningstillstånd ska leverera en undersökningsrapport till Ålands landskapsregering. Undertecknad undersökningsrapport med dess kartbilagor och kompletta fynd-, foto-, ritnings- och andra förteckningar ska vara kulturbyrån tillhanda senast 31.7.2022. Rapporten arkiveras hos Ålands museum och behandlas enligt landskapslag (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet. Den som beviljats tillstånd för undersökningen har publiceringsrätt till undersökningens vetenskapliga resultat inom ramen för den föreliggande forsknings- och publiceringsplanen.
10. Den som beviljats undersökningstillstånd ansvarar för rätt behandling, rensning, katalogisering och numrering av fyndmaterialet samt att på överenskommet sätt behandla och genomföra naturvetenskapliga analyser av provmaterialet. Fyndmaterialet och andra tillvaratagna material skall under undersökningens gång förvaras så att utomstående personer okontrollerat inte kan få tillgång till materialet och så att lokalerna inte skadar materialet.
11. I samband med undersökningen tillvaratagna fynd och prover katalogiseras till Ålands museums samling enligt accessionsnummer och anvisningar som Ålands museum tillhandahåller. Eventuella lösa fornföremål som mottagits eller på andra sätt tillvaratagits i samband med undersökningen men som inte kan sättas i samband

med den, skall utan dröjsmål tillställas landskapsregeringen, tillsammans med information om dess fyndplats och fyndomständigheter.

12. Den som beviljats undersökningstillstånd ansvarar för föremålets konservering.
13. Ålands landskapsregering ska meddelas skriftligen senast 1.7.2021 ifall undersökningarna av någon orsak ändrat tidpunkt eller ställts in.

Motivering

Sökanden har den 28 april 2021 anhållit om tillstånd för att utföra arkeologiska undersökningar av delar av fast fornlämning Ge 16.9. Undersökningen ingår som en del i Janne Soisalos doktorsavhandling om stenålderns slutsleden i SV Finland. Undersökningsprojektet består av en arkeologisk utgrävning (under perioden 25.7–31.7.2021) och en efterarbetsfas (under perioden 1.1.2022–28.2.2022). Fältkursen, inklusive samtliga utgifter i samband med undersökningen och efterarbetet, finansieras av Medborgarinstitutet på Åland (MEDIS).

Undersökningen utgör en del av FM Janne Soisalos doktorsavhandling som ett led i en mångårig vetenskaplig forskningsprocess där målsättningen är att noggrannare klargöra boplatens omfattning och inre struktur. Detta ska utföras genom att samla in prover för datering och andra naturvetenskapliga analyser. Undersökningen görs i samarbete med MEDIS på Åland, som ett sätt att erbjuda en möjlighet för allmänheten att delta i en arkeologisk undersökning.

I utgrävningen ingår en manuell undersökning av fornlämningens centralområde samt i dess södra område för att lokalisera och avgränsa den forna strandlinjen (bilaga 1). Utgrävningen genomförs för hand i kvadratmeterstora rutor i 5 - 10 cm grävningsskikt. Allt grävt material sällas genom 3–4 mm såll och alla sållfynd tas tillvara. Fyndkoncentrationer och speciellt värdefulla fynd kartläggs med GPS och vid behov med totalstation. Efter fältundersökningen återställs marken till sitt ursprungliga skick. Fältundersökningens arbetsgrupp kommer att bestå av ansvarig utgrävningsledare Jan Fast (FM, Helsingfors universitet), vice utgrävningsledare Janne Soisalo (FM, Helsingfors universitet), kartograf Aleksii Rikkinen (FK, Helsingfors universitet) samt forskningsassistent Fanny Fagerholm (FK, Uppsala universitet/Campus Gotland) tillsammans med c:a 25 kursdeltagare.

Efterarbetsfasen gällande bearbetning av det arkeologiska fyndmaterialet genomförs under vintern och våren 2022 i låst arbetsrum på Kabelfabriken i Helsingfors. Arbetet utförs av Jan Fast och Janne Soisalo. Eventuell konservering kommer att utföras av konservator Jarno Huusko vid Metropolia universitet. Den färdiga rapporten, de tillhörande kartorna, digital dokumentation, fyndkatalogen och alla fynd ska återlämnas till Ålands Landskapsregering inom ett år efter avslutad utgrävning.

Landskapsregeringen konstaterar att platsen till den planerade undersökningen berör en fast fornlämning, boplatzlämning Ge 16.9, som är fredad från alla ingrepp enligt 1 § i landskapslagen (1965:9) om fornminnen. Enligt 10 § 1 mom. i fornminneslagen kan landskapsregeringen, på villkor som den bestämmer, meddela tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning.

Landskapsregeringen bedömer med stöd av 10 § i fornminneslagen samt med beaktande av den undersökningsplan och de kompletterande uppgifterna som sökanden lämnat, att tillstånd för en arkeologisk undersökning kan beviljas.

Tillämpade lagrum

10 och 21 §§ Landskapslag (1965:9) om fornminnen
Landskapslag (1977:72) om allmänna handlingars offentlighet

Övrigt

I det fall sökande planerar att fortsätta undersökningen i framtiden ska den färdigställda rapporten lämnas in senast vid tidpunkten för den nya tillståndsansökan.

Ändringssökande

Besvärсанvisning till beslutet bifogas

Minister

Annika Hambrudd

Enhetschef

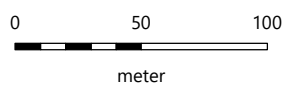
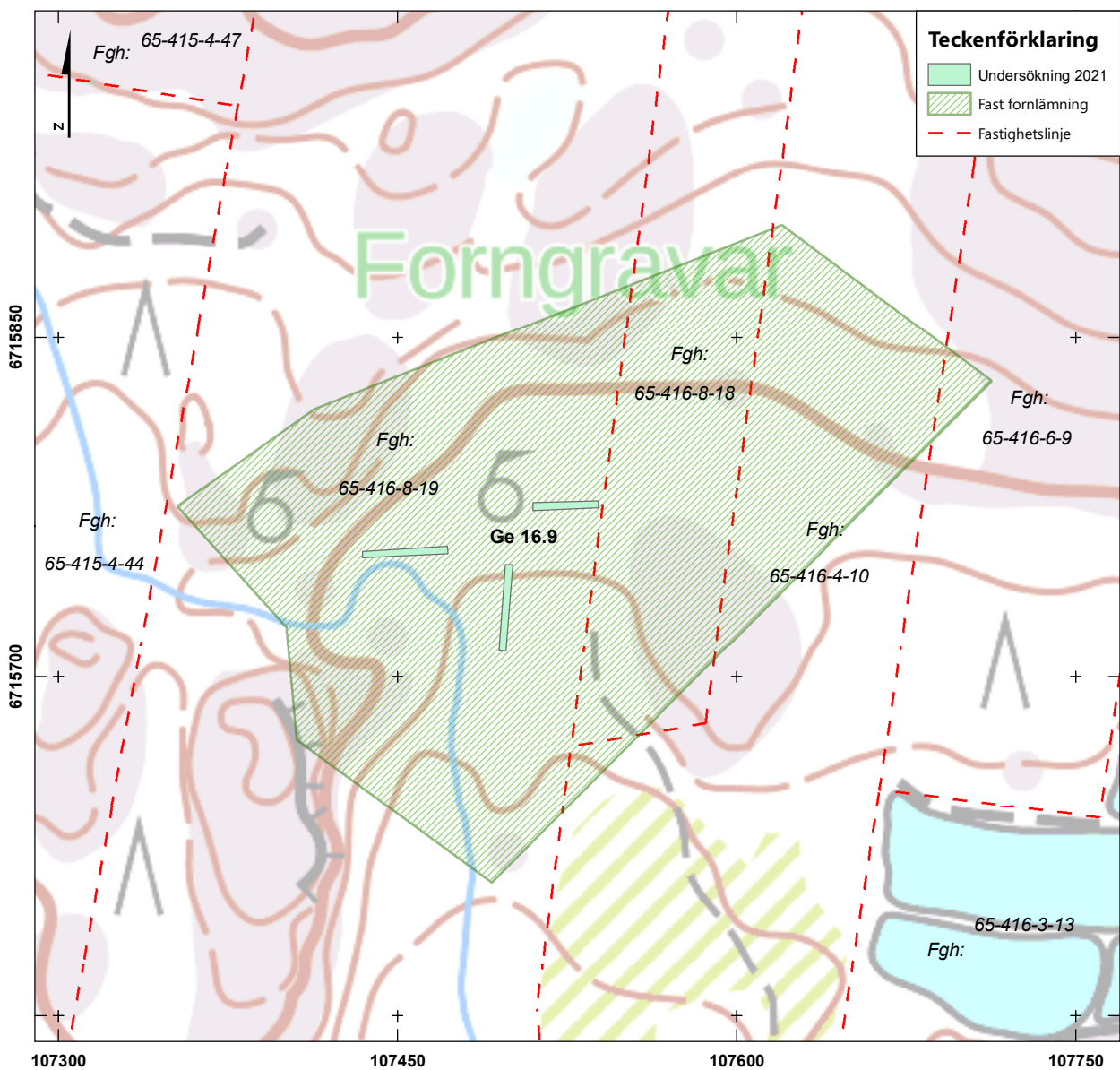
Mikko Helminen

BILAGOR Bilaga 1. Karta över fast fornlämning Ge 16.9 med 2021 års undersökningsområden markerade. Skala 1: 3000.

FÖR KÄNNEDOM Museiverket, kirjaamo@museovirasto.fi
Museichef Annika Dahlblom, Ålands museum annika.dahlblom@regeringen.ax
Vik. antikvarie Freya Roe, Ålands museum freya.roe@regeringen.ax

Kartbilaga, ÅLR 2021/2926

Grön skraffering markerar fast fornlämning Ge 16.9

Ålands landskapsregerings kulturbyrå (2021-05-31); skala 1:3 000 (ETRS-TM35FIN)

Hänvisning
Er begäran den 1.2.2021

Vägnätsbyrån
Björn Ekblom, härst.

Kontaktperson
Antikvarie Daniel Anderberg

Ärende

Tillstånd för rubbande av del av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 i Saltvik och Sunds kommun

Ärende

Ålands landskapsregerings vägnätsbyrå (vägnätsbyrån) har den 1.2.2021 anhållit om tillstånd att rubba delar av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 i Saltvik och Sunds kommun.

Beslut

Ålands landskapsregerings konstaterar att den planerade byggnationen av gång- och cykelbana (GC-bana) sträckan Haraldsby, Saltvik kommun till Tosarby kommun kan innebära ingrepp på fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16, som är fredade enligt 1 § i landskapslagen (1965:9) om fornminnen (nedan fornminneslagen).

Ålands landskapsregering bedömer med stöd av 11 och 13 §§ i fornminneslagen att fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 kan orsaka oskäligt stor olägenhet för genomförandet av arbetsföretaget i förhållande till fornlämningarnas betydelse. Den påverkan som arbetsföretaget har enligt ansökan samt enligt de planer som sökanden i samråd med landskapsregeringen lagt fram bedöms som berättigad. Därmed bedömer landskapsregeringen att tillstånd för rubbande av de berörda delarna av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 kan beviljas, med villkor att en arkeologisk undersökning genomförs.

Den arkeologiska undersökningen ska genomföras under enligt arkeologisk praxis och under arkeologisk ledning. De delar av den gamla postvägen, Sa 10.14, Su 1.5 och Su 13.16 som enligt vägplan hamnar under den nya GC-banan ska undersökas genom schaktövervakning i samband med genomförandet av projektet. Anläggningarna 5, 8 och 11 på höggravfältet Su 12.14 undersöktes vetenskapligt 1961 och 1963. Ålands landskapsregering konstaterar att de berörda högarna ska undersökas och dokumenteras under arkeologisk ledning i samband med schaktningsarbetet. På detta sätt ska

eventuella konstruktionsdetaljer dokumenteras eller föremål som inte påträffats vid de tidigare undersökningarna tillvaratas. Övervakningen ska även se till att övriga anläggningar på gravfältet inte skadas i samband med arbetet. De berörda ytor som faller inom det i 5 § i fornminneslagen fastställda 2 metersområdet på fast fornlämning Su 12.14 ska undersökas genom schaktövervakning i samband med schaktning.

Den arkeologiska undersökningen bekostas med stöd av 15 § i fornminneslagen av vägnätsbyrån, som ansvarar för val av arkeologisk aktör för detta uppdrag. Innan den arkeologiska undersökningen kan inledas behöver den part som valts till att genomföra uppdraget erhålla tillstånd för ingrepp på de berörda delarna av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 av Ålands landskapsregerings kulturbyrå. Enligt landskapsregeringen är den arkeologiska aktören även skyldig att upprätta och följa en undersökningsplan samt leverera det tillvaratagna, konserverade och katalogiserade fyndmaterialet, ritningar, fotografier och undersökningsrapporten till Ålands museum efter att undersökningen avslutats.

Motivering

Landskapsregeringen konstaterar att den planerade byggnationen av GC-bana med tillhörande vägområde innebär ingrepp på fast fornlämning, gamla postvägen Sa 10.14, Su 1.5 och Su 13.16 samt gravfält Su 12.14, vilka är fredade enligt 1 § i fornminneslagen.

Ålands landskapsregering har givit utlåtande till vägnätsbyrån rörande förslag till vägplan (10 U3a, daterat 19.1.2021). I utlåtandet har landskapsregeringen tagit ställning till vägplanens påverkan i fast fornlämning samt påverkan på kulturmiljön.

Landskapsregeringen konstaterade i sitt utlåtande att placeringen av GC-banan berör fasta fornlämningar och att delar av dessa måste undersökas arkeologiskt inför rubbning innan GC-banan kan byggas.

Ålands landskapsregerings vägnätsbyrå har den 17.2.2021 anhållit om rubbning av delar av fast fornlämning Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16 då dessa, med hänvisning till 11 § i fornminneslagen, enligt sökanden orsakar oskäligt stor olägenhet i förhållande till fornlämningens betydelse. Anhållan gäller delar av de fornlämningar som ligger inom det område som krävs för anläggandet av en GC-bana.

Följande lämningar är enligt rubbningsansökan aktuella för rubbning:

- Sa 10.14: Väglämning. Delar av den västra kanten hamnar enligt vägplan i vägslänt.
- Su 1.5: Väglämning. Delar av den västra delen hamnar enligt vägplan under GC-bana och vägslänt.
- Su 12.14: Högravgift. Tre anläggningar; 5, 8 och 11 hamnar enligt vägplan helt eller delvis under GC-bana och vägslänt.
- Su 13.16: Väglämning. Delar av den sydöstra delen hamnar enligt vägplan under GC-bana och vägslänt.

Ålands landskapsregeringen har i linje med självstyrelselagens 23 § hört Museiverket (brev 52 U3a, dat. 19.4.2021). Museiverket har i sitt utlåtande MV/62/05.01.00/2021 (dat. 17.5.2021) angivit att inget hinder för rubbande av de berörda lämningarna föreligger så länge de av kulturbyrån angivna riktlinjerna för arkeologisk dokumentation följs (bilaga 1).

Ålands landskapsregering konstaterar att planerna för att anlägga en GC-bana är att betrakta som allmänt arbetsföretag. Planerare ska då enligt 13 § i fornminneslagen i god tid utreda om någon fast fornlämning kan komma att beröras och om så är fallet genast göra en anmälan om detta till landskapsregeringen för överläggning. Överläggning mellan berörda parter hölls den 8.4.2021.

För att Ålands landskapsregering ska kunna ge tillstånd för att rubba en fast fornlämning behöver det i enlighet med 11 § i fornminneslagen genomföras en arkeologisk undersökning av denna. Landskapsregeringen kan med stöd av 10 § i fornminneslagen och på villkor som den bestämmer, själv undersöka eller ge tillstånd åt annan att undersöka en fornlämning. Landskapsregeringen bedömer att undersökningen kan genomföras i samband med schaktning och annat markarbete förutsatt att undersökningen genomförs av en arkeologisk aktör, samt omfattar dokumentation, analys och avrapportering av samtliga arkeologiska anläggningar.

Ålands landskapsregering konstaterar att fast fornlämning Su 12.14 undersöktes anläggning 5, 8 1961, under ledning av Ella Kivikoski och anläggning 11 undersöktes 1963 under ledning av Matts Dreijer. Undersökningarna var forskningsbaserade och gravhögarna återställdes efter undersökning. Landskapsregeringen konstaterar vidare att de berörda högarna är undersökta och dokumenterade, men även att undersökningarna på 1960-talet utfördes annorlunda från dagens undersökningar. Därför anser landskapsregeringen att de berörda högarna kan tas bort under arkeologisk övervakning, för att kunna dokumentera konstruktionsdetaljer och tillvarata föremål som inte påträffats vid de tidigare undersökningarna.

Tillämpade lagrum

1, 10, 11, 13 och 15 §§ Landskapslag (1965:9) om fornminnen
23 § Självstyrelselagen för Åland (FFS 2004:68)

Ändringssökande

Besväransvisning till beslutet bifogas

Minister

Annika Hambrudd

Enhetschef

Mikko Helminen

BILAGA: Bilaga 1. Museiverkets utlåtande MV/62/05.01.00/2021, dat. 17.5.2021

FÖR KÄNNEDOM Museiverket, kirjaamo@museovirasto.fi

Utlåtande

17.05.2021

MV/62/05.01.00/2021 1 (2)

Ålands landskapsregering
PB 1060
22111 MARIEHAMN

Referens ÅLR 2021/1418

Ärende **SALTVIK, SUND, Rubbande av del av fasta fornlämningar Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16**

Museiverket har mottagit Ålands landskapsregerings anhållan om utlåtande angående rubbande av del av fasta fornlämningar *Sa 10.14, Su 1.5, Su 12.14 och Su 13.16* i Saltviks och Sunds kommun. Rubbande aktualiserades vid vägplaner av gång- och cykelbana på sträckan Haraldsby – Tosarby. Museiverket har behandlat ärendet den 11.5.2021 i det särskilda sammanträdet. Museiverket avger utlåtande enligt följande.

Delar av den fasta fornlämningen (anläggningar 5, 8 och 11) från yngre järnåldern *Su 12.14* undersöktes under ledning av Ella Kivikoski (1961) och Matts Dreijer (1963). Undersökningarna var forskningsbaserade och gravhögarna återställdes efter undersökning. Som Kulturbyrån har konstaterat i sitt utlåtande de arkeologiska utgrävningarna på 1960-talet utfördes annorlunda från dagens undersökningar. Pga detta Kulturbyrån har föreslagit att de berörda högarna tas bort under arkeologisk övervakning, för att kunna dokumentera konstruktionsdetaljer och tillvarata eventuella föremål som missades vid de tidigare undersökningarna.

Objekten *Sa 10.14, Su 1.5 och Su 13.16* är väglämningar från historisk tid och de föreslås att bli undersökta vägbyggnadsarbetets gång genom metoden arkeologisk övervakning och dokumentation (lämningar dokumenteras i profil för att få ta reda på vägens uppbyggnad).

Museiverkets ståndpunkt är att det inte finns något hinder för rubbande av de objekten som redan tidigare är undersökta med ovan nämnda villkor. Även arkeologisk övervakning och dokumentation vid väglämningar (*Sa 10.14, Su 1.5 och Su 13.16*) är enligt Museiverket en tillräcklig metod för att undersöka konstruktioner och iakttagelser innan rubbande.

I landskapsregeringens utlåtande har det presenterats tydligt och i detalj de arkeologiska undersöknings- och dokumentationsvillkorna som skall uppfyllas innan rubbande. Därmed ser Museiverket inget hinder för rubbande av de ovan nämnda objekten.

Generaldirektör

Tiina Merisalo

Intendent

Satu Mikkonen - Hirvonen